

עונג שבת (57)

לימוד תורה בשבת

מצווה להרבות בלימוד תורה ביום השבת, ואמרו חכמים (ירושלמי שבת טו, ג): לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהם בדברי תורה. עוד אמרו חכמים: אמרה תורה לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק בכ (טור או"ח רצ). עוד אמרו חכמים (תדבא"ר א): כך אמר להם הקב"ה לישראל: בְּנִי, לא כך כתבתי לכם בתורת: "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה" (יהושע א, ח), אף על פי שאתם עושים מלאכה כל שיש ימים, יום השבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו, לעולם ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, יקרא בתורה וישנה בנביאים, ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה, לקיים מה שנאמר (קהלת ט, ז): "לֶךְ אֲכַל בִּשְׂמִינָה לַחֲמֶךָ וּשְׁתֵּה בְּלֵב טוֹב יְיָךְ". אמרו חכמים שצריך לחלק את זמן השבת, חציו לה' בלימוד תורה בבית המדרש וחציו לעונג שבת של אכילה, שתיה ושינה (פסחים סח, ב). אמנם יש סוברים, שרק ביום טוב החלוקה שווה, אבל בשבת שנועדה לתורה, צריך להקדיש יותר ממחצית הזמן ללימוד התורה (ב"ח עפ"י רמב"ם). אולם לרוב הפוסקים, כוונת חכמים שגם בשבת יש לחלק את הזמן, חציו לתורה וחציו לעונג גשמי. יוצא לכאורה לפי זה, שחובה להקדיש כשתים עשרה שעות וחצי לתורה, שכן משך השבת עם תוספת שבת הוא כעשרים וחמש שעות. אולם למעשה נראה שאפשר להקל, שאותן שבע שעות שאדם צריך לישון בכל יום אינן בחשבון, הרי שנותרו שמונה עשרה שעות, ומתוכן יש להקדיש כתשע שעות לתורה, וכתשע שעות לעונג שבת של אכילה, שתיה ותוספת שינה של תענוג. ואף שעיקר העניין הרוחני של השבת נועד ללימוד תורה, נראה מדעת כמה פוסקים שאפשר להקל ולכלול בתשע השעות של תורה גם את שעות התפילה, ובתנאי שלא יאריכו מדי בתפילה. לפי זה יוצא שבפועל צריכים להקדיש לכל הפחות שש שעות בשבת לתורה, שיחד עם שלוש השעות המוקדשות לתפילה יהיו תשע שעות.

המלקט

דבר תורה לעונג שבת

חז"ל אומרים: כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו (שבת ק"ח:). השאלה המתבקשת היא: מה יש בשבת כוח כה עצום עד שמכוחה זוכה אדם למחילה מיוחדת? אפשר לבאר: השבת היא היום שבו האדם מעיד על כך שהעולם נברא על ידי בורא יחיד. כשיהודי שובת ממלאכה, הוא מכריז

קדושת השבת

בפרשת ויקהל התורה פותחת במצוות השבת: "ששת ימים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְתוֹן לַה'" (שמות לה.ב) חז"ל מדייקים: לא נאמר "תַּעֲשֶׂה" אלא "תַּעֲשֶׂה" כביכול, המלאכה נעשית מאליה. המסר הוא שבימות החול האדם חש שעליו לרדוף, לזנוח, ליצור. אך כאשר מגיעה השבת, היא מזכירה לו שהעולם מתנהל לא מכוחו, אלא מכוחו של הקב"ה. לכן השבת נקראת "קֹדֶשׁ" היא מחברת אותנו אל מקור החיים, אל מה שמעבר לעשייה החומרית. הרב קוק כותב שקדושת השבת אינה רק מנוחה מן המלאכה, אלא התעלות פנימית: האדם פוגש את עצמו האמיתי, את נשמתו, בלי הריצה הבלתי פוסקת של ששת הימים. זו מנוחה שהיא "מנוחה שלמה שאתה רוצה בה" לא ביטול של העשייה, אלא גילוי המשמעות הפנימית שלה. לכן אנו מקדשים את השבת בקידוש: האדם מעיד על בריאת העולם ועל יציאת מצרים. השבת הופכת מזמן אישי ליום שבו העולם כולו מתקדש "כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדשכם". אפשר לומר שקדושת השבת היא מתנה משמים: בימות החול אנחנו מנסים להעלות את חיינו אל הקודש, ואילו בשבת, הקודש יורד אלינו, והאדם רק צריך לפתוח את ליבו ולתת לשבת לחדור לתוכו.

המלקט

גוי ששבת חייב מיתה

ולא נתתו ה'... לגויי הארצות ולא הנחלתו... לעובדי פסילים

איתא בגמרא (סנהדרין נח): אמר ריש לקיש: נכרי ששבת חייב מיתה שנאמר: "ויום ולילה לא ישובתו" אם גוי ששבת חייב מיתה, איך שמר אברהם אבינו על כל התורה כולה שהרי אברהם היה ספק בן נח, ספר יהודי? בארו בזה, שאברהם אבינו הלך בציצית, ואז ממה נפשך: אם אברהם יש דין בן נח, הרי שאינו חייב בציצית, ואז הציצית, משא היא עליו ויוצא שחילל שבת, ואם אברהם היה יהודי, אין בעיה כי הוא הולך בציצית. הסבר נוסף מצינו בספר "פנים יפות", שכידוע, אצל הגויים הלילה הולך אחר היום, ואילו אצל היהודים הוא ההפך, היום הולך אחר הלילה. אברהם אבינו שמר שבת כיהודי, כלומר לילה ויום. ומעתה, אם יש לו דין של בן נח ליל שבת הולך אחר יום ששי, וביום ששי הוא עשה מלאכה. במוצאי שבת הוא שוב עשה מלאכה. אם הוא כבן נח אז בשבת עשה מלאכה, ויוצא שאין כאן מלאכה.

ספר "ומתוק האור שבת קודש"

במעשיו שהעולם אינו הפקר, אלא יש לו בעל בית. זה תיקון לעבודה זרה, שהיא בדיוק ההיפך התכחות לכך שיש מנהיג אחד לעולם. במילים אחרות, שמירת שבת איננה רק מנוחה, אלא עדות חיה ואקטיבית על אמונה. כל פעולה שאנו נמנעים ממנה בשבת היא מעשה של עדות. ולכן כוח השבת עצום כל כך, עד שהיא יכולה להפוך טעויות רוחניות למחילה. ומכאן לימוד לחיינו: לפעמים אנו מחפשים דרכים לתקן ולהתחזק. השבת עצמה היא מתנה נפלאה "מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה" (שבת י:). על ידי קבלת השבת מתוך שמחה ועונג, אנחנו לא רק נחים, אלא גם מתמלאים אמונה וקרבה לה'.

המלקט

זכור את יום השבת לקדשו

מצות שמירת שבת מיוחדת היא מכל מצות התורה, לא רק בחומרתה של המצוה, שבשמירת השבת תלוי יסוד אמונת ישראל, והמחללה דומה לעובד ע"ז וכופר במעשה בראשית, אלא גם בתועלת המורגשת במצוה זו, ומופלגת היא משאר מצוות התורה, וכבר אמרו חז"ל (ב"ר פ"א ב) שאינו דומה מאור פניו של אדם בכל השבוע כמאור פניו בשבת, שבאופן טבעי פניו של אדם מאירות ומבריקות באור של קדושת יום השבת. וכן כליל שבת ישנה תפילה הנקראת "מעין הברכות", ופירשו קדמונים דרמז היא לשבת שהיא מעיין מקור להרבה ברכות, כמו לפרנסה טובה, בריאות הגוף, ואריכות ימים, בנים טובים וצדיקים, וכל מה שנפשו של אדם מחמדתם אפשר לשאוב ולהתברך מתוך המעיין של שבת קודש על יד שמירתה כהלכתה. כמה חבל הדבר היום בזמנינו קשה למצוא מי שידוע לשאוב מן המעיין של השבת, וכמה אושר וברכות אנו מפסידים ע"י כך, ורבים שואלים מה עלינו לעשות בכדי לזכות לאורה וקדושה וברכותיה של השבת.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון שבת קודש"

סעודת שבת

התורה מצווה על שלוש סעודות בשבת: ערב שבת, שבת בבוקר, ולפנות ערב בשבת. חז"ל מלמדים כי הסעודות הן חלק מהשמחה והקדושה של השבת: שבת מצוה היא לשמחה, כל סעודה היא הזדמנות להתעלות, לשוחח בדברי תורה ולהביע תודה לה'. בכל סעודה קיימים ריבוי ברכות, קידוש, חלה, ושתייה של יין כדי להבדיל את השבת מימות החול. החוויה המלאה של סעודת שבת מקרבת את האדם לביתו, לחבריו ולמשפחתו, וגם למושגי שמחה וקדושה. למעשה, חז"ל מלמדים שכאשר האדם אוכל סעודת שבת בכוונה, הוא מזכה עצמו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהסעודה היא חלק מהמצווה של שמירת שבת, ולא רק אכילה רגילה.

המלקט

הלכה: דין כיסוי הפת בעת קידוש

ישנם שלושה טעמים לכיסוי הפת בשעת הקידוש: א) שלא יראה הפת בושטו שמקדשים על היין ולא על הפת, אף שיש לו דין קדימה בפסוק. ב) זכר למן שהיה מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה, וזכר זה נותן מפה תחת הפת ומפה מעל הפת. ג) משום יקרא דשבת, שיראה שהפת הובאה במיוחד עבור סעודת שבת ולא סתם היתה כאן וזה ע"י הסרת המפה. ולכל שלושת הטעמים די בכיסוי הפת עד אחר הקידוש ולא צריך להשאיר מכוסה עד ברכת המוציא.

ספר "הליכות שבת" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: מי ששומר שבת, אלוקים שומר אותו כל ימות השבוע.

חקירה: שיעבוד נכסים

שיעבוד בשטר לדעה ששיעבודא לאו דאורייתא, השטר משעבד בעצמו, או שהחוב משעבד, והשטר רק גורם שיהיה קול. (חידושי ר' שמואל בבא מציא עמוד ק: תוס'-החוב, תומים-השטר.)

ספר דרישות וחקירות

סיפור: נרות של שבת

בערב שבת, ילד קטן שאל את אביו: אבא למה אנחנו תמיד מדליקים נרות בשבת? האבא חייך ואמר: כדי שגם החושך יידע שמגיע הזמן למנוחה! כולם צחקו, והאור של הנרות הרגיש עוד יותר חמים ומשמח.

המלקט

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, סנדרין אסתר בת מרים, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, ישראל יצחק בן ציפור, עמנואל בן סוזן אזיזה. **שלום בית:** גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג'. **זיווג הגון:** יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. **הצלחה רבה בכל:** נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייל לאוני. **לעילוי נשמת:** ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסתר כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרווקה, אנדרה סעיד בן פורטונה מסעודה, קרול מזל ארסה בת גבי זורגונה, אברהם בן אסתר.

